

DYSORTOGRAFIE

Dysortografie je specifická porucha pravopisu. Jedná se o specifické dysortografické chyby a osvojování a aplikace gramatických a syntaktických pravidel.

Specifické dysortografické chyby jsou ovlivněny především nedostatečně rozvinutým sluchovým vnímáním, vnímáním a reprodukcí rytmu, chápáním obsahu psaného textu, popř. nedostatečným rozvojem grafomotoriky.

Chyby postihující aplikaci gramatických pravidel jsou ovlivněny nedostatečným rozvojem řeči, především jazykového citu, nedostatečným osvojením systému mateřského jazyka.

Společné příčiny: poruchy soustředění, oslabení paměti, poruchy procesu automatizace, pomalé pracovní tempo.

Hlavní vyskytující se obtíže:

1. Specifické dysortografické jevy: jejich výskyt je ovlivněn zejména nedostatečným rozvojem sluchového vnímání, vnímání rytmu, chápání obsahu textu a nedostatečným rozvojem grafomotoriky.

- nezvládnutí krátkých časových úseků
- obtíže u cizího jazyka
- špatné rozlišování některých grafických symbolů
- zaměňování slov

2. Chyby v oblasti aplikace gramatických pravidel zejména v důsledku nevyvinutého jazykového citu, nedostatečného osvojení systému mateřského jazyka, poruch paměti a automatizace.

3. Deficity v oblasti pozornosti, paměti, automatizace a grafomotoriky

4. Další vyskytující se obtíže: sluchová analýza, rozlišování artikulačně blízkých hlásek, specifické asimilace, nerozlišování tvrdých a měkkých slabik, specifická artikulační neobratnost.

Příklady specifických chyb:

- záměna tvarově podobných písmen (tiskacích, psacích apod.)
- záměna zvukově blízkých hlásek, znělosti
- nerozlišování sykavek
- nerozlišování měkkých/tvrdých slabik di, ti, ni, dy, ty, ny
- chyby ve zvukových celcích (přehazování, vynechávání, přidávání písmen, slabik)
- nedodržení délek samohlásek, vynechání interpunkce
- problémy ve slabikách se slabikotvornými r, l
- špatné rozlišování konce slova, věty
- umí gramatickou poučku ústně, neumí ji použít v písemné podobě

Metody a formy práce:

rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek

- diktování psaného textu žákem nahlas či alespoň polohlasně, artikulačně zdůrazňování délky samohlásky
- psaní znamének ihned na úkor porušení zásady plynulého psaní
- využití bzučáku, hudebních nástrojů, stavebnic s dlouhými a krátkými prvky, pracovních sešitů
- rytmická cvičení beze slov, cvičení na rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, doplňování krátkých a dlouhých samohlásek do textu, podtrhávání dlouhých samohlásek současně se zdůrazněním délky ve výslovnosti, tvoření vět apod.

rozlišování slabik dy-di, ty-ti, ny-ni

- tvrdé a měkké kostky se slabikami, pracovní sešity, hry, cvičení s využitím kostek

rozlišování sykavek

- karty s písmeny, obrázky se slovy obsahující sykavky
- rozlišování sykavek ve slabikách, ve slovech
- vyhledávání slov se sykavkami
- rozlišování sykavek, které mění smysl slova
- rozlišování více sykavek v jednom slově

vynechávání, přidávání, přesmykování písmen, slabik

- cvičení sluchové analýzy a syntézy, cvičení sluchové percepce, cvičení artikulace
- písemná analýza a syntéza slov
- tvoření slov ze zpřeházených písmen
- podtrhávání správně napsaných slov
- psaní na stroji, na klávesnici PC

hranice slov v písmu

- stavebnice, různé prvky znázorňující slovo, obrázky, karty s předložkami
- vyznačování slov částmi stavebnice nebo písemně domluvenými znaky
- určování počtu slov ve větě
- čtení slov s předložkami s pomocí obrázků
- grafické znázorňování náročnějších vět obsahujících předložky, zájmena a další krátká slova

gramatické chyby

- karty s tvrdým a měkkým i/y, karty s párovými souhláskami
- přehledy mluvnického učiva
- doplňovací cvičení
- vyhledávání příbuzných slov
- doplňování i/y ústně

- zápis pouze procvičovaného jevu, zápis pouze těch slov, která obsahují procvičovaný jev
- mechanické opisování slov, v nichž žák chybuje – ne příliš často
- zdůvodňování pravopisných jevů dříve, než píší
- důsledná kontrola práce
- práce se slovníkem, pravidly